

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 5 ΙΟΥΝΙΟΥ 2001
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ:
ΘΕΜΑΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΘΕΜΑ Α1

- α. Τανζιμάτ:** σελ. 41 «Στην Οθωμανική Αυτοκρατορία... προσφέρει». Προαιρετικά:
Πηγή 1. σελ. 41 Με τον όρο «Τανζιμάτ ...Αυτοκρατορία» καθώς και «οι μεταρρυθμίσεις αυτές ...ιδιαίτερα των Ελλήνων»
Εθνικόν Κομιτάτον: σελ. 79 «Το Εθνικόν Κομιτάτον... αυτοκρατορία»
Ομάδα Ιαπώνων: σελ. 88 «Το μοναδικό νέο πολιτικό στοιχείο... διαλύθηκε το 1908

- β.** 1 → Σωστό, 2 → Σωστό, 3 → Σωστό, 4 → Λάθος, 5 → Λάθος

ΘΕΜΑ Α2

- α.** Σελ. 28-29 «Το πιστωτικό σύστημα ... ειδικών κοινωνικών ομάδων».
- β.** σελ. 171: «Οι πρόσφυγες είχαν ζήσει ... σημερινής ελληνικής ταυτότητας».

ΘΕΜΑ Β1

- α.** Σύμφωνα με την πηγή η γενική κατεύθυνση του τρικουπικού εκσυγχρονιστικού προγράμματος είναι η ανόρθωση του τόπου, η οποία θα προέλθει με το σταμάτημα των κυβερνητικών υπερβάσεων, των υπερβάσεων οπουδήποτε έχει ισχύ αλλά και των βουλευτών. Ακόμη ο Τρικούπης στις προγραμματικές του δηλώσεις αναφέρει ότι πρέπει να γίνει προσπάθεια για την υλική πρόοδο της χώρας, στην οποία στηρίζονται και τα εθνικά συμφέροντα. Άρα, καταλήγει, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα οικονομικά της χώρας.
σελ. 82: Το τρικουπικό κόμμα ήδη από το 1875 ... το κράτος κήρυξε πτώχευση.
[Προαιρετικά: σελ. 83: Ο Τρικούπης αποδεχόταν χωρισμό εξουσιών και όχι έλεγχο τους από το κόμμα, θεωρούσε το κράτος μοχλό οικονομικής ανάπτυξης και επιδίωκε εκσυγχρονισμό με κάθε κόστος. Στα εδάφη της Θεσσαλίας όπου κυριαρχούσε η μεγάλη ιδιοκτησία, οι τρικουπικοί υποστήριζαν τους μεγάλογαιοκτήμονες. Σε αντίθεση με τον Δηλιγιάννη (που υποστήριζε αργή οικονομική ανάπτυξη που θα βασιζόταν σε παραδοσιακές παραγωγικές δραστηριότητες ο Τρικούπης επεδίωκε να προσελκύσει στην ελληνική οικονομία το χρηματιστικό κεφάλαιο].
- β.** Η απάντηση είναι στις σελ. 86-87: «Κατά την περίοδο της διακυβέρνησης ... διοικητικού χαρακτήρα», με εξαίρεση στο απόσπασμα αυτό τα σημεία που αφορούν το Δηλιγιάννη και την πολιτική του βασιλιά Γεωργίου.

ΘΕΜΑ Β2

α. Η απάντηση στην ερώτηση απαιτεί συνδυασμό ανάλυσης των πηγών και δεδομένων του σχολικού βιβλίου.

Κατ' αρχήν πρέπει να αναφερθούν τα δεδομένα του σχολικού βιβλίου σχετικά με το κίνημα στο Γουδί και τα αιτήματα που προέβαλε ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος σε συνδυασμό όμως με σχολιασμό του κείμενο της πηγής α.

σελ. 88: Το 1909 συντελείται μια τομή σελ. 90: επιτύχει τις επιδιώξεις του.

Σχολιασμός πηγής α.

Οι δυσχερείς γενικά περιστάσεις (: οικονομική δυσπραγία, πτώχευση κράτους 1893, βραδυκίνητη γραφειοκρατία, αυξανόμενη απόσταση από τα ευρωπαϊκά κράτη, αναποτελεσματικότητα στρατού σε περίπτωση πολέμου, κρίση εμπιστοσύνης σε θεσμούς και κόμματα, η αποτυχία του τρικουπικού και του δηλιγιαννικού κόμματος να υλοποιήσουν το πολιτικό τους πρόγραμμα μετά την πτώχευση του 1893 έως το 1897 και η επίταση του πολιτικού αδιεξόδου μετά την ολοκληρωτική ήττα της Ελλάδας στον πόλεμο του 1897) αποτελούν για τον Σ. Σ. στην προκήρυξη που απευθύνει στο σύνολο του ελληνικού λαού την αιτιολόγηση του κινήματος στο Γουδί ως αναγκαία και εύλογη αντίδραση του στρατού στην αδιέξοδη εσωτερική και εξωτερική κατάσταση της Ελλάδας.

Αναλυτικότερα:

Η αποτυχία του τρικουπικού και του δηλιγιαννικού κόμματος να υλοποιήσουν το πολιτικό τους πρόγραμμα στο χρονικό διάστημα μετά την πτώχευση του 1893 έως το 1897 δημιούργησε την εντύπωση ενός γενικού αδιεξόδου, το οποίο επιτάχθηκε με την ολοκληρωτική ήττα της χώρας στον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897. Ειδικότερα, στο οικονομικό επίπεδο λόγω έλλειψης χρημάτων δεν τηρήθηκαν οι υποσχέσεις του δηλιγιαννικού κόμματος για μείωση της φορολογίας και το τρικουπικό κόμμα δεν κατάφερε να συνεχίσει το εκσυγχρονιστικό του πρόγραμμα, ενώ παράλληλα επιβλήθηκε το 1898 στην Ελλάδα ο επαχθής Δ Ο Ε και μετά το 1897 προστέθηκε στις πολλές, λόγω του υπέρογκου εξωτερικού χρέους, υποχρεώσεις της χώρας η υποχρέωση καταβολής υπέρογκης πολεμικής αποζημίωσης στην Τουρκία. Η στασιμότητα της οικονομικής ανάπτυξης και η αυξανόμενη απόσταση από τα ευρωπαϊκά κράτη είχε προκαλέσει την απογοήτευση αστών, διανοούμενων και μικροκαλλιεργητών που έβλεπαν να διαιώνίζεται η αναποτελεσματικότητα του κράτους, και η βραδυκίνητη γραφειοκρατία του. Επίσης, οι αξιωματικοί του στρατού που είχαν επισείσει την προσοχή στις συνέπειες της οικονομικής αδυναμίας του κράτους στην αποτελεσματικότητα του στρατού και είδαν τους φόβους τους να γίνονται πράξη μετά την οδυνηρή ήττα στον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 είχαν κάθε λόγο να είναι δυσαρεστημένοι και εξαγριωμένοι με τη γενικότερη κατάσταση.

Στο πολιτικό επίπεδο έντονη παρέμενε η κρίση εμπιστοσύνης των πολιτών προς τα κόμματα συλλήβδην καθώς οι άνθρωποι πιστεύουν πλέον ότι θεσμοί και κόμματα αδυνατούν να ικανοποιήσουν τις επιθυμίες τους. Ιδιαίτερα μετά την ήττα του 1897 η δυσπιστία των πολιτών στα κόμματα κορυφώθηκε, γεγονός που έδωσε στον Γεώργιο την ευκαιρία να επιβληθεί στο κοινοβούλιο και να ασκεί προσωπική πολιτική. Οι περιορισμένης εμβέλειας μεταρρυθμίσεις διοικητικού χαρακτήρα από

κυβερνήσεις του διαδόχου του Τρικούπη, Γ. Θεοτόκη δεν πέτυχαν αναστρέψουν το αρνητικό κλίμα ούτε και η μαχητική κοινοβουλευτική ομάδα των Ιαπώνων υπό το Δ. Γούναρη (1906-1908) μπόρεσε να και να διορθώσει την αδυναμία του πολιτικού συστήματος να προσαρμοστεί στις απαιτήσεις της κοινωνίας.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Σ. Σ. έργο του Βασιλιά και της κυβέρνησης πρέπει να γίνει η ανόρθωση «των κακώς εν γένει εχόντων». Πιο συγκεκριμένα:

- α.** καθίσταται αναγκαία η αναδιοργάνωση του Στρατού και του Ναυτικού με άμεση υλοποίηση δύο προτάσεων :
 1. Ο Διάδοχος και οι Πρίγκηπες χωρίς όμως ενεργό ανάμιξη συμμετοχή στην διοίκηση του στρατού μπορούν να διατηρούν τους στρατιωτικούς βαθμούς το δικαίωμα της προαγωγής τους κατά τη βούληση του Βασιλιά.
 2. Ο Βασιλιάς πρέπει κατά τον διορισμό των υπουργών να απαιτεί οι υπουργοί Στρατιωτικών και Ναυτικών να προέρχονται από τους ανώτατους ε.ε. ή ε.α. αξιωματικούς του στρατού και του ναυτικού.
- β.** Η διοίκηση της χώρας πρέπει να καταστεί «χρηστή και έντιμος» για να καταπολεμηθούν φαινόμενα διαφθοράς μέσω του διοικητικού μηχανισμού. (Ο Βενιζέλος το 1911 θα καθιερώσει το διορισμό δημοσίων υπαλλήλων με δημόσιους διαγωνισμούς και θα μεριμνήσει για την αναδιοργάνωση της τοπικής αυτοδιοίκησης).
- γ.** Είναι απαραίτητη η αναπόρρωση της δικαιοσύνης με ιδιαίτερη έμφαση σε τρεις παραμέτρους :
 1. ταχύτητα στη διαδικασία απονομής δικαιοσύνης.
 2. ενίσχυση της αμεροληψίας και
 3. εδραίωση του σεβασμού των δικαστικών στην ισονομία.
- δ.** Η αναδιοργάνωση της εκπαίδευσης κρίνεται αναγκαία ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της καθημερινής ζωής και στις στρατιωτικές ανάγκες της χώρας.
- ε.** Είναι απολύτως αναγκαία η επίρρωση της συνταγματικής νομιμότητας και συνακόλουθα του σεβασμού βασικών διατάξεων του συντάγματος, που εξασφαλίζουν τη ζωή, τιμή και περιουσία των πολιτών.
- στ.** Είναι επίσης απαραίτητη προϋπόθεση για την έξοδο από τις «δυσχερέστατες περιστάσεις» η άμβλυνση της οικονομικής δυσπραχίας και η ανόρθωση των οικονομικών.

Πρέπει τέλος να σημειωθεί ότι ο Σ. Σ. δεν θέτει στην προκήρυξη του πολιτειακό ζήτημα ούτε παρουσιάζει ως αναγκαία την εγκαθίδρυση δικτατορίας, αλλά αναγνωρίζοντας το ισχύον πολιτικό καθεστώς και τις αρμοδιότητες του Βασιλιά θα προωθήσει τα αιτήματα του μέσω της Βουλής ασκώντας κυρίως πίεση για ταχείες εργασίες στην ψήφιση μεγάλου αριθμού νόμων που επέφεραν ριζικές αλλαγές.

- β. Στο δεύτερο τμήμα της απάντησης κατ' αρχήν απαιτείται συνδυασμός των δεδομένων του σχολικού βιβλίου και της πηγής β σχετικά με το εκσυγχρονιστικό πρόγραμμα του Βενιζέλου
σελ. 91: Οι εκσυγχρονιστές συσπειρώθηκαν ... σελ. 92: μέλη της Εθνοσυνέλευσης.

Σχολιασμός πηγής β.

Η πρώτη δημόσια εμφάνιση του Βενιζέλου ως ελλαδίτη πολιτικού έγινε στις 5 Σεπτεμβρίου με μια ομιλία την πλατεία Συντάγματος, στην οποία έκανε προγραμματικές δηλώσεις, με τις οποίες υποστήριξε μετριοπαθείς μεταρρυθμίσεις. Στόχευε σε εκσυγχρονισμό του πολιτικού συστήματος, με την εξισορρόπηση των συμφερόντων όλων των κοινωνικών στρωμάτων. Το συγκεκριμένο απόσπασμα του λόγου διαιρείται σε δύο θεματικές ενότητες.

Η πρώτη ενότητα προσδιορίζει περιληπτικά τα αίτια που οδήγησαν στο κίνημα στο Γουδί εντοπίζοντας ταυτόχρονα τους προβληματικούς τομείς της κρατικής οργάνωσης, στους οποίους είναι αναγκαίες οι διορθωτικές μεταρρυθμίσεις με τη λήψη διορθωτικών μέτρων. Πιο συγκεκριμένα, εντοπίζονται τα εξής :

Α. στη δικαιοσύνη:

1. απαρχαιωμένη και αναχρονιστική αστική και εμπορική νομοθεσία.
2. βραδύτητα στην απονομή δικαιοσύνης.

Β. στην εκπαίδευση:

1. παροχή ανεπαρκούς μόρφωσης
2. δημιουργία απόφοιτων που παρασιτούν σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού και είναι ανίκανοι να συνεισφέρουν στην παραγωγική διαδικασία.

Γ. στην κεντρική διοίκηση:

- φατριαστική δόμηση

Δ. στην κρατική πρόνοια για τις παραγωγικές τάξεις

1. έλλειψη αγροτικής ασφάλειας.
2. αδιαφορία για τους εργάτες και τους αγρότες.

Ε. στο στράτευμα

- ανικανότητα στην αξιοποίηση των οικονομικών δυνατοτήτων της χώρας για οργάνωση αξιόμαχου και ετοιμοπόλεμου στρατού.

Η δεύτερη θεματική ενότητα παρουσιάζει τις θέσεις του Βενιζέλου για τη στάση που πρόκειται να τηρήσει στο πολιτειακό ζήτημα. Αναγνωρίζει άμεσα την αναγκαιότητα της αναθεώρησης του υπάρχοντος Συντάγματος εκδηλώνοντας έτσι έμμεσα τη διαφωνία του με τις επιδιώξεις των οπαδών του για την πρήφιση νέου. Επισημαίνει ότι η Βουλή που προήλθε από τις εκλογές της 8ης Αυγούστου 1910 θα πρέπει να επιδιώξει διευρυμένη αναθεώρηση, για να ικανοποιηθούν τα αιτήματα της Κοινής Γνώμης, δηλώνει όμως με σαφήνεια ότι διαφωνεί με την

αναθεώρηση διατάξεων του Συντάγματος που αφορούν στο πολίτευμα, καθορίζουν την εξουσία, το πρόσωπο του Βασιλιά και την τάξη της διαδοχής (στο θρόνο).

Μετά την παράθεση του εκσυγχρονιστικού προγράμματος του Βενιζέλου και τον σχολιασμό της πηγής είναι αναγκαία η καταγραφή των τροποποιήσεων και των νομοθετικών ρυθμίσεων της κυβέρνησης του Ε. Βενιζέλου το 1911 όπως αναφέρονται στο σχολικό βιβλίο σελ. 92 :Το πρώτο εξάμηνο του 1911 ... σελ. 93 : κοινοβουλευτικές συζητήσεις.

Συμπέρασμα:

Γενικά παρατηρείται ότι πολλά από τα αιτήματα του Στρατιωτικού Συνδέσμου για το στρατό, τη διοίκηση, τη δικαιοσύνη, την εκπαίδευση και τη δημοσιονομική πολιτική βρίσκουν εφαρμογή από την πολιτική του Βενιζέλου τόσο ως προγραμματικές δηλώσεις όσο και ως άρθρα του συντάγματος αλλά και νομοθετικές ρυθμίσεις. Ακόμη Βενιζέλος και Σ.Σ. συμφωνούν και ως προς το πολιτειακό ζήτημα, μια και οι δυο δεν επιθυμούν την αλλαγή του πολιτεύματος αλλά την προώθηση των αλλαγών μέσω μεταρρυθμίσεων. Στο μεγαλύτερο μέρος τους δηλαδή έγιναν πραγματικότητα οι αλλαγές που επιθυμούσε ο Σ.Σ.